

Гамлет (стисло)

Вільям Шекспір

Дійові особи: король Данії Клавдій, принц датський Гамлет, племінник короля; королева Гертруда, мати Гамлета; радник короля Полоній із донькою Офелією та сином Лаертом; друг Гамлета Гораціо; привид батька Гамлета; колишні університетські товариші Гамлета Розенкрац і Гільденстерн; слуги короля Вольтиманд і Корнелій. Дії відбуваються в Ельсинорі.

Дія перша

Сцена 1

Опівночі вартові бачили привид короля — батька Гамлета. Вони розповіли про це Гораціо. Гораціо став свідком появи привида, але той мовчав. Вірний друг вирішує все розповісти Гамлету.

Сцена 2

Клавдій повідомляє про наміри одружитися із Гертрудою, дружиною померлого брата. Гамлет обурений, що мати через два місяці після смерті батька знов виходить заміж. Гораціо розповідає Гамлету про привід. Герой вирішує опівночі підійти до варти.

Сцена 3

Лаерт збирається до Франції. Прощаючись із Офелією, він застерігає її бути обережною із Гамлетом, бо вона йому не підходить за походженням. Батько Офелії приказує також бути обережною у стосунках.

Сцена 4

Гамлет бачить привид батька та йде за ним.

Сцена 5

Привид розповідає принцеві, що насправді його не вкусила змія. Рідний брат Клавдій підкрався до сонного короля та влив йому сік блекоти у вухо. Дух батька закликає сина помститися.

Гамлет змушує друзів поклястися на мечі, що про ці події вони нікому нічого не розповідатимуть.

Дія друга

Сцена 1

Офелія розповідає батьку про дивну поведінку Гамлета. Полоній вважає, що він збожеволів через кохання до Офелії. Останнім часом вона за наказом батька не приймала ні Гамлета, ні його листів.

Король і королева наказують університетським товаришам Гамлета, Розенкранцу й Гільденстерну з'ясувати причини дивної поведінки Гамлета.

Полоній повідомляє королю й королеві про свої підозри. Вони вирішують це перевірити. Спочатку Полоній розмовляє із Гамлетом, який вдає із себе божевільного. У розмові із друзями принц стверджує, що "Данія — в'язниця". Гамлет змусив їх визнати, що вони приїхали до нього за наказом короля.

До міста приїхали актори. Герой прохає їх показати виставу про вбивство Пріама, царя Трої. Переповнений сумнівами, Гамлет задумав спостерігати за реакцією Клавдія під час вистави. Можливо, той сам викриє себе.

Дія третя

Сцена 1

Полоній підмовляє Офелію зустрітися із Гамлетом, щоб король із королевою підслухали розмову.

Гамлет:

<...> Чи бути, чи не бути — ось питання.

Що благородніше? Коритись долі

І біль від гострих стріл її терпіти,

А чи, зіткнувшись в герці з морем лиха,

Покласти край йому? Заснути, вмерти —

І все. І знати — вічний сон врятує,

Із серця вийме біль, позбавить плоті,

А разом страждань. Чи не жаданий

Для нас такий кінець? Заснути, вмерти.

І пасти. Може й спати? Ось в чім клопіт;

Які нам сни присняться після смерті,

Коли позбудемось земних суєт?

Ось в чім вагань причина. Через це

Живуть напасті наші стільки літ.

Бо хто б терпів бичі й наруги часу,

Гніт можновладця, гордія зневаги,

Відштовхнуту любов, несправедливість,

Властей сваволю, тяганину суду,

З чесноти скромної безчесний глум,

Коли б він простим лезом міг собі

Здобути вічний спокій? Хто стогнав би

під тягарем життя і піт свій лив,

Коли б не страх попасти після смерті

В той край незнаний, звідки ще ніхто

Не повертався? Страх цей нас безволить,

І в звичних бідах ми волієм жити,

Ніж линути до невідомих нам.

Так розум полохливими нас робить,

Яскраві барви нашої відваги

Від роздумів втрачають колір свій,

А наміри високі, ледь зродившись,

Вмирають, ще не втілившись у дію

Але тихіш! Офелія! Згадай

Мої гріхи в своїй молитві, німфо. <...>

Гамлет різко розмовляє з Офелією та радить піти в чорниці.

Король із підслуханої розмови здогадується, що щось небезпечно зріє в душі племінника. Клавдій вирішує вислати його до Англії із дипломатичною місією.

Сцена 2

Готується вистава. Гамлет домовляється із Горацієм разом спостерігати за Клавдієм під час вистави. У виставі зображується сцена вбивства герцога Гондаго племінником Лукіаном. Під час гри акторів король покинув залу обурений. Полоній кличе Гамлета до королеви для важливої розмови.

Сцена 3

Король наказує Розенкранцеві й Гільденстерну їхати разом із принцем до Англії.

Гамлет бачить Клавдія, який молиться. Зручний момент помститися, але принц вважає, що таким чином душа короля під час молитви потрапить до раю. Треба почекати іншого моменту.

Сцена 4

Гамлет розмовляє із матір'ю, Полоній підслуховує за килимом. Принц звинувачує королеву у зрадництві й лицемірстві. Злякана обуреною поведінкою сина, мати кричить. Полоній кличе охорону, а Гамлет, вважаючи його за короля, встромляє меч в килим. Радії як короля падає мертвим. Привид з'являється перед очима сина й нагадує, що не слід кривдити королеву. Гертруда ще більше переконується у божевіллі Гамлета.

Дія четверта

Сцена 1

Королева розповідає королю про вбивство Полонія.

Сцена 2

Гамлет зізнається, що закопав труп. Він сміється над університетськими товаришами, які перетворюються на його зрадників.

Сцена 3

Принц не зізнається, куди заховав труп. Король висилає його до Англії, передавши листа колишнім товаришам Гамлета із наказом вбити племінника.

Сцена 4

Армія норвежців збирається в похід на Польщу. Гамлет дивується безглуздій меті воєнних дій.

Сцена 5

Офелія божеволіє. Прибуває Лаерт, щоб помститися. Король обіцяє йому відшукати винуватця смерті Полонія.

Сцена 6

Матроси передають Горацію листа від Гамлета, у якому він повідомляє, що в полоні у піратів. Принц кличе друга по допомогу.

Сцена 7

Клавдій розповідає Лаертові, що Гамлет — вбивця. Вони обговорюють план помсти: розпочати бій на шпагах, використовуючи отруєну зброю. Королева повідомляє, що

Офелія втопилася, впавши з відламанною гілкою верби в швидкий потік.

Дія п'ята

Сцена 1

Гамлет потрапляє на похорон Офелії. Лаерт кидається у могилу, Гамлет за ним. Відбувається двобій, але їх зупиняють. Принц каже, що кохав її понад усе.

Сцена 2

Гамлет розповідає Горацію, як він змінив листа короля із наказом вбити принца в Англії. Тепер загинуть Розенкранц і Гільденстерн.

Слуга короля пропонує від імені Клавдія Гамлету дружнє змагання на рапірах із Лаертом.

Король підготував отруєне вино для племінника. Але його помилково випиває королева й вмирає. Під час змагання Лаерт і Гамлет обоє поранені отруєною рапірою.

Перед смертю Лаерт прощає Гамлета і вказує на короля як винуватця всіх інтриг. Гамлет вбиває короля і вмирає сам. Вмираючи, він наказує Горацію розповісти народу правду.

До міста прибуває принц Фортенбрас. Він наказує із почестями поховати Гамлета.

Коментар

Повна назва найвидатнішої трагедії Вільяма Шекспіра "Трагічна історія про Гамлета, принца датського". Цю легенду про Гамлета вперше записав в XII ст. літописець Даніх Саксон Граматик, її і використав англійський драматург для написання п'єси в 1601 році. Більшість описаних подій відноситься до Англії доби Шекспіра. Під маскою давнини й іноземних імен драматург показує картину сучасного йому суспільства.

У перших виданнях п'єси не мала поділу на дії і сцени, дії йшли суцільним потоком.

Лише після смерті автора "Гамлет" був поділений на дії та сцени. Головна проблема трагедії — трагедія гуманізму доби Ренесансу, протистояння героя вадам суспільного ладу тогочасної Англії.